

"משבר הקורונה העולמי חשף תמונת מצב עגומה באשר לעתודות הצוותים הרפואיים בישראל"

מעבדות רפואיות במכללה האקדמית אחוה | צילום: אדי ישראל

בתוכנית נלמדים קורסים אקדמיים ספציפיים בתחום המעבדנות הרפואית, המועברים על ידי מומחים בתחום מהמרכז הרפואי שיבא. למסיימי התוכנית המשולבת יתרון גדול בשוק התעסוקה כעובדים במעבדות רפואיות בבתי החולים ובקופות החולים, וגם בחברות המפתחות תרופות ומכשור רפואי. המכללה האקדמית אחוה ממוקמת במועצה האזורית באר ש"ב, במאפשרת לתושבי הערים סביבה - כמו קריית מלאכי, קריית גת, אשקלון ואשדוד - וכן לתושבי המושבים והקיבוצים באזור ללמוד במוסד הקרוב למקום מגוריהם. אחוז גבוה של סטודנטים בדואים מדרום הארץ לומדים לתואר ראשון במדעי החיים ומשתלבים בעבודה באזור מגוריהם, דבר המעניק פיתרון למחסור בעובדי מעבדה בדרום. שילובם בלימודים הוא צורך כלכלי, חברתי ולאומי מהדרגה הראשונה, ואחיה תשמח לזכות בתמיכת משרד הבריאות בתוכנית המוצעת, לרבות בהכשרה המעשית הנערכת במרכז הרפואי שיבא. לדברי פרופ' שוש ארד, נשיאת מכללת אחוה, תוכנית זו היא חלק ממהלך רחב להקמת מרכז למקצועות פרא-רפואיים בדרום הארץ. מספר תוכניות לימוד ייחודיות כבר פועלות במרכז, כמו הפרעות בתקשורת (לראשונה בדרום), פסיכולוגיה קלינית רגישת-תרבות (לראשונה בישראל) וקליניקות רפואיות בתחומים שונים.

הסנונית הראשונה של תוכנית המעבדות הרפואית

עדן פלקר, בת 26 מקריית גת, בוגרת תואר ראשון במדעי החיים וב-תוכנית המשך במעבדות רפואיות במכללה האקדמית אחוה. לפני כחודש סיימה בהצלחה את ההכשרה המעשית במעבדת המיקרו-ביולוגיה במרכז הרפואי שיבא, ובימים אלו החלה לעבוד כעובדת מן המניין. עדן עורכת בדיקות מגוונות, ביניהן גם בדיקות לנוכחות נגיף הקורונה. "כשסיימתי את לימודי חייפתי כיוון מעשי לעבודה בתחום המדעי. התוכנית פתחה בפניי דלת לתחום חדש ומעניין שלא הכרתי. אני מלאה סיפוק והנאה מהעבודה וזו תקופה מאתגרת ומרגשת במיוחד", מספרת פלקר.

עדן פלקר, סטאזירית בתוכנית למעבדות רפואיות | צילום: ד"ר שירד הלוי

כיצד מתמודדים באקדמיה עם המחסור במשאב היקר ביותר - ההון האנושי? במכללה האקדמית אחוה פועלים להכשרת דור העתיד של עובדי המעבדות הרפואיות בישראל

פרופ' אביב שיש, וד"ר אלי אפללו

בארץ, ומשלבת תואר ראשון במדעי החיים ולימודי מעבדות רפואיות. במהלכה הסטודנטים זוכים להתנסות מעשית בפרויקט המחקר, וכן במסגרת הכשרה מעשית (סטאז') במרכז הרפואי שיבא. פרויקט המחקר נערך במעבדות שיבא ומיועד להעניק לסטודנטים היכרות עם שלבים בסיסיים במחקר המדעי, כולל ניסוח שאלת המחקר, סקירת הידע המדעי בתחום, עריכת הניסוי, הסקת המסקנות והצגת המחקר. נדבך חשוב בתוכנית המעבדות הוא הסטאז', במסגרתו מתנסים הסטודנטים בכל שלבי הבדיקה: איסוף הדגימה, קליטה, עריכת הבדיקות הנדרשות, בקרת איכות, אישור התוצאות והפצתן לגורם הרפואי המוסמך במחלקה או במרפאה שבה נמצא הרופא מזמין הבדיקה. עובדי המעבדות הרפואיות מספקים, בימי שגרה וגם בשעות חיי-רום, מידע קריטי ומהימן לצוות הרפואי אודות המתרחש במערכות הגוף של הנבדק. על סמך בדיקות מתקדמות שעורכים עובדי המעבדה, ניתן לאבחן האם המטופל הוא נשא של וירוס, חיידק או סובל מאינספור בעיות אחרות. על פי אבחנות אלו נקבעים הטיפוליים הרפואיים המתאימים.

בשנים האחרונות חלים שינויים מרחיקי לכת במקצוע המעבדות. השינויים כוללים שימוש במכשור אוטומטי ממוחשב ומתוחכם, הטמעת טכנולוגיות בדיקה חדשות, דרישה לבקרת איכות ועמידה בתקנים בינלאומיים. ההתקדמות בבדיקות ומהירות מתן התשובות גורמים להסתמכות הולכת וגוברת על בדיקות מעבדה לשם אבחון מחלות ומעקב אחר הטיפול בחולים. השינויים האלה מעמידים אתגר גדול להכשרת עובדים, שיוכלו לעמוד בדרישות הגבוהות ולנהל תקשורת טובה עם הצוות המטפל, כולל רופאים ואחיות, מוסדות המחקר וחברות הביטוח.

מקצוע נחשק

המכשירים והשיטות האנליטיות המשמשים במעבדות רפואיות הולכים ומשתכללים במהירות ומאפשרים לצוותים הרפואיים לפעול בצורה מהירה ומדויקת יותר בטיפול בחולים. עובדי המעבדות נדרשים להיות בעלי תואר אקדמי עם הכשרה ומיומנות גבוהים מאוד ובעלי ידע נרחב במקצועות מדעי החיים. בנוסף, עובדי מעבדה רפואית חייבים לשאת "תעודת הכרה כעובד מעבדה רפואית אקדמי ממשרד הבריאות". קבלת התעודה מותנית בתואר אקדמי מתאים, ביצוע הכשרה מעשית במעבדה רפואית, ועמידה במבחן של משרד הבריאות.

צילום: יח"צ אחוה

פרופ' אביב שיש, מרצה בכיר במחלקה למדעי החיים במכללה האקדמית אחוה, ומשמש כיועץ מומחה ונאמן האיכות במכון לחקר ליפידים וטרשת עורקים במרכז הרפואי שיבא

ד"ר אלי אפללו, ראש המחלקה למדעי החיים במכללה האקדמית אחוה, ומשמש כיועץ מומחה בתחומי חקלאות מים של סרטנים בארץ ובעולם

משבר הקורונה חשף בפני הציבור את אחד האיומים המשמעותיים ליכולת מערכת הבריאות בישראל להתמודד עם אתגרי ההווה והעתיד המתפתחים: המחסור בכוח אדם מקצועי של צוותים רפואיים (כולל רופאים, אחיות ועובדי מעבדות רפואיות).

מנתונים שפרסם ארגון ה-OECD בדצמבר 2019 עולה כי ישראל היא המדינה היחידה שחוותה ירידה בשיעור הרופאים ביחס לאוכלוסייה (3.1 רופאים ביחס ל-1,000 תושבים, לעומת 3.5 בממוצע במדינות ה-OECD). גם שיעור האחיות בישראל נמוך בהשוואה למדינות ה-OECD ועמד על 1.5 לעומת 8.8 בממוצע ה-OECD.

זאת ועוד: על פי נתוני משרד הבריאות, בשנים 2015-2005 צנח שיעור עובדי המעבדה הרפואית בכ-19%, ו-66% מעובדי המעבדה הם מעל גיל 55 ("כוח אדם במקצועות הבריאות 2015", פרסום משנת 2016). מצב זה הוביל את ההסתדרות הרפואית בישראל להכריז על מקצוע המעבדות הרפואיות כ"מקצוע במצוקה".

כוח אדם מקצועי הינו המשאב היחיד בלעדיו אין לאף בית חולים או מרכז רפואי היכולת להתקיים. וכאמור, חמור במיוחד המחסור בעובדי המעבדות הרפואיות.

מעבדות המחר

במכללה האקדמית אחוה זיהו את המחסור החמור בעובדי המעבדות הרפואיות זמן רב לפני משבר הקורונה, ופעלו למלא את החסר. בשיתוף פעולה עם המרכז הרפואי שיבא נפתחה בשנה החולפת תוכנית חדשה ל"מעבדות רפואיות", שפועלת להכשרת דור העתיד של עובדי המעבדות הרפואיות בישראל.

התוכנית ללימודי מעבדות רפואיות באחיה הינה יחידה מסוגה